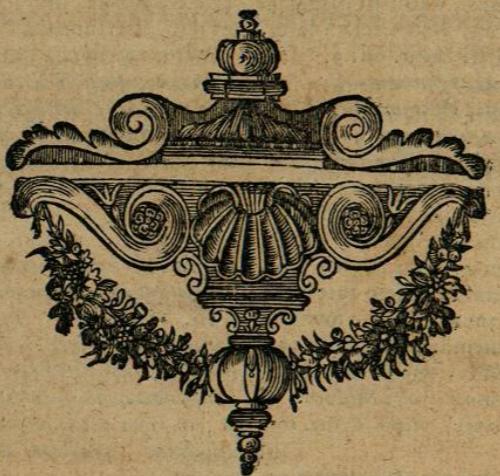

inhærens, suis subjacet qualitatibus; at ejusdem nulla est nisi exterior causa; efficiens, & finis: quandoquidem ex materiâ non pender. Atqui hujus suæ immortalitatis mens humana ita *conscia* est, hanc ut semper appetat, quamque sibi tantum debet attribuere, hanc temerariâ quadam assumptione caducis

etiam rebus, cum quibus se quendam putat habere necessitudinem, tribuat: sic parentes in liberis, auctores in scriptis; omnes in superioribus sepulchris immortalem quendam vitam habituros sperant: quare Tullius de Senect. Optimi, inquit, *cujusque animus maximè ad immortalem gloriam nititur.*

METRUM VII.

METRUM VII.

CARMEN constans duplici genere versuum alternorum, quorum prior Iambicus sex; posterior pariter Iambicus quatuor habet pedes, saepius locis imparibus spondeos, paribus iambos.

ARGUMENTUM.

PHILosophia strictâ oratione, quod statim dixerat solutâ, repetens exemplis probat famam, quæ per vitam non nisi exigua esse potest, morte finiri: ita ut quibus fama hæc videtur altera vita, his gemina mors subeunda sit.

QUICUMQUE solam mente præcipiti petit,
Summumque credit gloriam,
Latè patentes ætheris cernat plagas,

INTERPRETATIO.

Quisquis inconsiderato animo tendit tan- | tiam ad gloriam, & illam putat esse sum-

NOTE.

1. *Mente præcipiti.*] Sive præcipitati: ne. Est autem præcipitatio inconsideratum de ignoto judicium: prima erroris adeoque vitij origo.

2. *Petit.*] Petere aliquò, propriè corporis est ab unâ in alteram viciniam translati: sed propter quendam similitudinem dicitur etiam de mente, quatenus hæc voluntate suâ aliquò inclinat.

3. *Summumque credit gloriam.*] Summum scilicet bonum: cùm enim omne quod expeditur, id quendam habeat boni speciem, propterea necesse est, ut quod præ omnibus expeditur, illud summi boni speciem habeat: fieri autem non potest, ut gloria mortalis videatur summum bonum, nisi iis, qui præcipites, notione obscurâ aut confusâ ad judican-

dum ducentur: iis nimis, qui innatâ notione, quâomnes volumus esse felices, inducti falsâ assumptione homini potius, quam Deo unicè adhaerent.

Tanta est ætheris sive cœli undique diffusa magnitudo, hanc ut imaginatione assequi non possimus, quo sit ut cœlum à quibusdam Philosophis non infinitum quidem, sed indefinitum vocetur: hoc est, latius diffusum, quam ut mens nostra imaginando illud possit definire.

Hinc cœlo attentiū considerato, homo poterit suæ infirmitatis convinci, maxime si cum cœlo veluti immenso conferat exiguam, cuius ille sit minima portio, terram, sive

5. hæc semper vera est, cùm se instabilem mutatione demonstrat. Illa fallit; hæc instruit: illa mendacium specie bonorum, mentes fruentium ligat; hæc cognitione fragilis felicitatis absolvit. Itaque illam videas ventosam, fluentem, siue semper ignaram: hanc s. sobriam, succinetamque, & ipsius adversitatis exercitatione prudentem. Postremo felix, à vero bono devios blanditiis trahit: adversa plerumque ad vera bona reduces & unco retrahit. 6. An hoc inter minima aestimandum putas, quod amicorum tibi fidelium menteis hæc aspera, hæc horribilis fortuna detexit: hæc tibi certos sodalium vultus, ambiguoſtio. que secrevit; discedens, suos abstulit, tuos reliquit^m? Quanti hoc integer, &c, ut videbaris tibi, fortunatus emissus? Desine nunc & amissas opes querere, quod pretiosissimum divitiarum genus est, amicos invenisti.

INTERPRETATIO.

a adversa fortuna. b prospera. c adver- | k pedo, siue baculo retorto. l incertof-
sa. d prospera. e adversa. f prosperam. | que. m familiares. n incolumis.
g adversam. h prospera. i redeuntes.

NOTÆ.

5. Hec semper vera.] Adversa autem fortuna notione, quam aut invenit, aut facit evidentem, mentem ipsam inducit, primùm quidem ad veritatem, quā judicet solum Deum habere rationem summi boni; deinde ad virtutem, quā, ceteris posthabitis, Deum unicè diligit. Sic dicitur Proverb. 29. Virga atque correptio tribuit sapientiam: puer autem, qui dimittitur voluntatis sua, confundit matrem suam. Ovid.

6. An hoc inter minima, &c.] Quemadmodum inter bona exteriora amici præcipuum locum obtinent, sic quod

Donec eris felix, multos numerabis amicos:
Tempora si fuerint nubila, solus eris.

METRUM VIII.

QUOD vocatur Glyconicum. Est autem carmen constans ex uno genere versuum, quorum quilibet ex uno spondeo & duobus dactylis componitur.

ARGUMENTUM.

PHILosophia à simulacro amoris ad verum amorem, humanum primū, deinde divinum progressa, ostendit mundum, elementa, cœlum, mare, populos, conjuges, & sodales amore contineri: unde concludit felices fore homines, si amore divino regantur.

QUOD mundus stabili fide
Concordes variat vices;

INTERPRETATIO.

Amori debetur quod mundus constan- | ter mutat vices concordes;

NOTÆ.

Occasione acceptâ ex ultimis verbis | scilicet, tanti, vel minoris, quam seipsum, faciendo hanc partem) amor triploris est generis, videlicet pietas, amicitia, & amor simpliciter dictus. In corporibus non est amor, nisi quatenus hic est modus corporis. In Deo non est amor, nisi quatenus est modus mentis. In homine est amor, quatenus est modus & corporis & mentis. Agitur h̄c primò de amore corporis, qui non tam amor, quam amoris simulachrum; secundò de amore hominis; tertio de amore Dei.

I. Quod mundus stabili fide, &c.] I. Agitur de simulacro amoris, quod in corporibus animadverti potest: huic resertur acceptum. 1. quod mundus, qui nihil est aliud quam universitas corporum materiâ quidem convenientium, formâ autem discrepantium, in suâ varietate concors perseveret. 2. quod

Signat superstes fama tenuis pauculis
Inane nomen litteris.
Sed quod decora novimus vocabula
20. Num scire consumtos datur?
Jacetis ergo prorsus ignorabiles,
Nec fama notos efficit.
Quod si putatis longius vitam trahi
Mortalis aurâ nominis,
25. Cùm sera vobis rapiet hoc etiam dies,
Jam vos secunda mors manet.

INTERPRETATIO.

Levis eorum memoria notat vanum no-
men paucis litteris. At quia cognoscimus

vos cognitos. Quod si existimatis vitam
velstram magis producifavore humana ex-
istimationis; quandoquidem atus tandem
aliquando ventura abripiet vobis hanc quo-
que existimationem; nunc altera mors vo-
bis est expectanda.

NOTE.

17. Signat superstes, &c.] Mortuo
homine supereft hujus cadaver, quo cor-
rupto nomen superstes, paucis literis
comprehensum scribitur ab iis saltē,
qui memoriam præstant: sed absque ullo
defunctorum sensu aut commodo: quare
hoc non immeritō inane vocatur.

19. Sed quod decora, &c.] Quod no-
mina hæc superbis sepulchris inscripta
videamus, argumenta sunt non esse am-
plius eos, quorum sunt nomina: præ-
scriptum quippe legitur: Hic JACET.
Unus est Christi tumulus, cui fas fuerit

inscribere: NON JACET HIC:
Matth. 28.

23. Quod si putatis, &c.] Si in su-
perstite illo nomine vitam aliquam ver-
sari existimatis, cùm illud etiam no-
men tandem aliquando, inductâ obli-
vione, perire debeat, secundâ morte af-
ficiemini. Sic Sulpitius Carthaginien-
sis de Virgilius Ænēide, qæ ab auctore
flamnis destinata fuisse fertur:

Infelix gemino cecidit prope Pergamon
igni,
Et pœnè est alio Troja cremata rego.

PROSA VIII.

ARGUMENTUM.

ADVERSA fortuna, inquit Philosophia, in hoc prospe-
ræ præstat, quod prospera mentem involvens tenebris,
eamdem inducat cùm ad errorem, tum ad vitium; adversa ve-
rò mentem exuens præjudiciis, hanc veluti manu ducat & ad
veritatem & ad virtutem.

SE ne me inexorabile contra fortunam gerere bellum pures, est
Saliquando, cùm de hominibus fallax illa non nihil & bene mereatur,
tum scilicet, cùm se aperit, cùm frontem detegit moresque profitetur.
Nondum fortè quid loquar, intelligis. Mirum est, quod dicere ge-
5. stio, eoque sententiam verbis explicare vix quo. Etenim plus homi-
nibus reor adversam, quam prosperam prodesse fortunam. **I**lla enim semper specie felicitatis, cùm videtur blanda, mentitur:

INTERPRETATIO.
a implacabile. b ideoque. c puto. d pro- | spera fortunæ.

NOTE.

1. Gerere bellum.] Declamando in
fortunam.

2. Bene mereatur.] Mereri est id age-
re, propter quod præmium aut pœna
repandi debet: hinc cibus prandio po-
sterior, cœnâ autem prior, quod hic
debeat mercenariorum laboribus, me-
renda appellatur: hinc etiam qui prop-
ter crimen aliquod punitur, pœnas di-
citur dare, quasi debitum reddens. Sic

Cic. 3. de leg. perniciose, inquit, me-
rentur de republica vitiosi principes.

3. Plus hominibus reor adversam, quam
prosperam prodesse fortunam.] Homo, ut
sapienter dictum est, constat ex mente &
tempore Deo, isdem bonis unicè ad-
hæreat.

Arctumque terrarum situm:
5. Breuem replere non valentis ambitum
Pudebit auti nominis.
Quid ô superbi colla mortali jugo
Frustra levare gestiunt?
Licet remotos fama per populos means
10. Diffusa, linguis explicet,
Et magna titulis fulgeat claris domus,
Mors spernit altam gloriam,
Involvit humile pariter, & celsum caput,
Æquatque summis infima.

INTERPRETATIO.

num bonum; is consideret hinc quidem spatis coeli ingentia; inde verò positionem terra angustam, certè eundem pudebit rumor dispersi, qui non potest occupare parvam circumscriptionem terrarum. Proh! quare homines arrogantes ambiunt incassum liberare corpus suum à servitute mor-

tis? Quamvis fama undique dispersa per gentes diffusa, explicet linguis omnium istarum gentium; grandisque familia splendeat illustribus honoribus, mors tamen temnit hanc summam gloriam, includit codem similiter tumulo abjectas sublimesque cervices, & æquat imas supremis.

NOTÆ.

4. Arctum terrarum situm.] Ut enim integer terræ & aquæ globus cum celo collatus rationem puncti habet, quemadmodum diximus; sic terra habitabili portio, in quâ privati alicujus hominis merita cognoscantur laudentur que ab hominibus, comparata cum reliquo terrarum orbe, in quo idem homo nec cognosci nec laudari potest, exiguum est puncti illius punctum: quare hunc hominem tum pudebit auti nominis, quod tamen non valet replere breuem ambitum. Sic Alexandrum magnum puduit ex mundis, quos putavit innumerabiles, ne unicum quidem subegisse.

7. Superbi colla mortali jugo levare.] Immortalitatem sui nominis sibi in terris comparare: hoc enim desiderio, ut dictum est, tenentur illi, qui famæ apud posteros acquirenda student.

9. Fama per populos means linguis explicet.] Fama Poëtis fingitur habere rationem personæ, quæ pennis instructa per loca etiam remotissima citissimè regatur, & solutis ore linguaque populi,

hunc ad loquendum excitet. Virg. I. Aeneid. v. 461.
Bellaque jam fama totum vulgata per orbem.

11. Titulis fulgeat.] Titulus idem quod honor: oritur enim à Græco τίτλος, hoc ἀπὸ τῆς τιτεύνοντος honorare: unde πρᾶμα honor. Hinc stemmata, imagines, aut quæcumque alia honorum signa tituli solent appellari. Claudian. carm. 26. v. 144.

Et duplices signat titulos commune tropum.

12. Mors spernit altam gloriam, &c.] Nam statutum est hominibus semel mori, ad Hebr. 9. Horatius l. 1. carm. od. 28.

— Sed omnes una manet nox,
Et calcanda semel via leti.

Dant alios furia torvo spectacula Marti:

Exitio est avidis mare nautis.
Misera senum, ac juvenum densantur funera: nullum
Seva caput Proserpina fugit.

15. Ubi nunc fidelis ossa Fabricij jacent?
Quid Brutus, aut rigidus Cato?

INTERPRETATIO.

Ubi ossa Fabricij fidi nunc jacent? Quid nunc est Brutus, aut Cato severus?

NOTÆ.

Et codem lib. od. 4.

Pallida mors aquo pulsat pede pauperum tabernas

Regunque turres, ô beate Sexti,
Quod feliciter vertit noster Malherbas, lib. 6.

La mort a des rigueurs à nulle autre pareilles,

On a beau la prier,
La cruelle quelle est se bouche les auroilles,

Et nous laisse crier.
Le pauvre en sa cabane, où le chaume le couvre,

Est sujet à ses loix,
Et la Garde qui veille aux barrières du Louvre,

N'en défend pas nos Rois.

15. Fidelis Fabricij.] Fabricius Consul Romanus apud plurimos cùm oratores, tūm poëtas suam præsertim ob fidem celebrissimus, meritò nunc vocatur fidelis. Primum quia à Pyrrho Epitorum regi magnis muneribus, etiam quartâ regni parte promissâ tentatus, adduci non potuit, ut patriam desereret. Deinde quia medicum Timocharem contra ejusdem Pyrrhi regis sui cāpū spe præmij venenum deferentem ad dominum suum reduci curavit, quod admiratus rex ait, Fabricium difficultius ab honestate quam solem à suo cursu averti. Unde Claudian. carm. 26. v. 130.

— Et nulli pervia culpa

Pectora Fabricij donis invicta vel armis.

16. Quid Brutus.] L. Brutus, sic dictus propter stupiditatem, quam metu Tarquinij simulabat. Ille Tarquinii ob violatam Lucretiam expulsis, libertatem Romanis afferuit, unā cum Col-

latino: unde populus Romanus imperium in eosdem libertatis suæ vindiccs

transtulit, mutato tamen & jure & nomine: quippe ex perpetuo annum placuit, ex singulari duplex: ne potetas soliditudine vel morâ corrumpetur, consulesque appellavit pro regibus, ut consulere se civibus suis debere meminissent. De hōc Bruto sapissime loquitur Claudianus, ut carm. 22. v. 322.

Sit trabeis ulior Stilicho, Brutusque repertor.

Libertas populi primo tunc consule Bruto

Reddita per fasces: hic fascibus expulit ipsi

Servitium: instituit sublimem Brutus honorem.

16. Rigidus Cato] Sicut Brutus à simulata stultitia; sic Cato à verâ prudentia cognomentum est: catus quippe, unde Cato, est sapiens. Ausonius in Mosella legumque catos fandique potentes. Propterea plures à suâ sapientiâ dicti sunt Catones. Juvenal. Sat. 2. v. 40.

Tertius è calo cecidit Cato.

Duo tamen sunt præstantissimi viri, qui hōc cognomine donati fuerint, quosque Philosophia hīc potuit intelligere; Major videlicet, & Minor; ambo sed diversis temporibus, è Portiâ, gente Tusculi obscurâ orti. Cato Major, qui Censorius dictus est, florebat anno Urbis condita 570. & ad extremam usque senectutem pervenit. Cato autem Minor, qui vocatus est Prætorius, vivebat ipso belli Cæsariani tempore: de hōc Lucanus impudenter cecinit,

Viatrix causa diu placuit, sed viæ Catoni.

Et Horatius l. 2. Carm. od. 1.

Audire magnos jam videor duces

Non indecoro pulvere sordidos

Et cuncta terrarum subacta

Præter atrocem animum Catonis;

Quod pugnantia semina
Fœdus perpetuum tenent;
5. Quod Phœbus roseum diem
Curru provehit aureo,
Ut quas duxerit Hesperus
Phœbe noctibus imperet;
Ut fluctus avidum mare

10. Certo fine coercent,
Ne terris liceat vagis
Latos tendere terminos.
Hanc rerum seriem ligat
Terras, ac pelagus regens,

15. Et cœlo imperitans amor.
Hic si frena remisit,
Quicquid nunc amat invicem,
Bellum continuò geret:
Et quam nunc sociâ fide

20. Pulchris motibus incitant,
Certent solvere machinam.
Hic sancto populos quoque
Junctos fœdere continet:
Hic & conjugij sacram

25. Castis necdit amoribus:
Hic fidis etiam sua
Dicitat jura fodalibus.

INTERPRETATIO.

quæ elementæ contraria habent inter se | rum: hōc cessante, qua consentiunt nunc, pacem æternam; quod Sol defert lucem | statim dissentient, & tentabunt destruere splendidam curru aureo; quod Luna domi- | machinam, quam nunc constanter cœnt natura tenebris, quas Hesperus egit; quod mare cupidum aquarum contineat fluctus | praelaris motibus. Amor continet populos inter se conjunctos pace incorruptâ: amor limite præscripto: ne iisdem diffusis liceat per terras latius extendi. Amor imperans | confirmat sacramentum conjugiale flammis caelo, mari, & terra necdit hanc seriem re- | pudicis: amor denique reddit fidelibus amici, quod suum est.

NOTÆ.

elementa, quæ nihil sunt aliud, quæ corpora primò formata, ex quibus cœ- | tera constent, fœdus perpetuum te- | neant, sive intra sive extra corpora, | quæ quod ex elementis constent, vo- | cantur mixta. 3. quod cœlum sidera | suis temporibus, & mare fluctus suis | locis contineat. De Phœbo & Hespero | jam diximus.

22. Hic sancto populos.] II. Agitur de amore humano. Hic multiplicitis est generis: triplicis duntaxat nunc memini- | nit Philosophia, nempe 1. amoris, qui est inter populos, quo populi æternâ in pace continentur; 2. amoris, qui est inter conjuges, quo sacrum sive sacra- | mentum conjugiale confirmatur; 3. amo- | ris, qui est inter amicos, quo amicus,

O felix

O felix hominum genus,
Si vestros animos amor,
30. Quo cœlum regitur, regat.

INTERPRETATIO.

O vos beatos homines, si idem amor Dei, | mentes.
quo cœlum gubernatur, gubernet vestras |

NOTÆ.

amicus tanquam alter idem, inducit ad | amandique normâ, voluntate divinâ, | benefaciendum amico, cogitatione, | recedat. Quare id unum esse debet Phi- | verbo, & opere: hæc quippe sunt soda- | losophia votum, ut eadem mens huma- | linum jura.

28. O felix hominum genus, &c.] III. Agitur de amore divino, quo non | modò cœlum, sed omnia etiam corpora | sic reguntur, ut hæc à divinâ volun- | tate ne latum quidem unguem disce- | dant. Una est mens humana, quæ quod | ab ipso Deo sic fuerit dilecta, ut liber- | tatis sit particeps, à primâ volendi

